HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מאי טעמא דרבי [1] **אליעזר אמר רבה אמר קרא ואם לא יגאל אם השדה וגו'** [2] **והיה השדה בצאתו ביובל.** ורבי אליעזר מפרש ליה ודרים ליה הכי ואם לא יגאל לא יגאל עוד ואם מכר גזבר את השדה והיה השדה בצאתו ביובל לכהנים הא שמע מינה דאם לא מכר גזבר את השדה לא נפיק לכהנים: **סבינא חריפא מפסקא קראי.** הא לא כתיבי הכי אלא הכי כתיבי לא יגאל עוד והיה השדה בצאתו [3] לכהנים דמשמע דמשהגיע יובל לא מגאל עוד ומיפוק לכהנים אפי' לא מכרה גזבר: **יכול לא אפילו נגאלת.** לבעלים אפי' להיות לפניו כשדה מקנה כשאר אים אחר הגואלה מיד הקדש שיואלה מידו לכהנים ביובל: **לומר שהיפה.** להיות שדה אחוזה שלא תצא מידו ביובל אינה נגאלת לו: **לכהנים נפקא.** לרבי יהודה בדמים ולר"ש בחנם וסוף סוף בעליה לא יגאלנה שוב לגמרי: [4] **לאו רבי אליעזר היא.** דאמר [5] שני נמי בת גאולה היא אי לאו איפרקא ביובל ראשון: **ועמא דרבי אליעזר מהכא.** מדאיצטריך האי עוד לאשמועינן דנגאלת היא לו להיות לפניו כשדה מקנה ולא מיתוקם האי קרא אלא ביובל שני ש"מ ביובל שני עומדת היא ליגאל: **שיאפה לכהנים.** שהקדיש אדם שדה אחוזה ונגאלה אחר ויצאתה מידו לכהנים והקדישה (ג) [6] ביובל שני ואתו בעלים למיפרקה מיד גזבר: **סד"א לא תיפרוק.** כלל הואיל ולא נגאלה בהקדש ראשון כשהקדישה הוא [7]: **ת"ל עוד.** שתהא לפניו כשדה מקנה וכשיגיע יובל תצא מידו ותתחלק לכהנים: **והתניא.** בניחותא דדרשי הכי: **בשנת היובל ישוב השדה.** במקדיש שדה מקנה כתיב ונגאלה [8] לזה: **ת"ל לאשר לו אחוזת הארץ.** דהיינו בעלים ראשונים שמכרה לאותו שהקדישה [9]: **יכול תחזור לבעלים הראשונים.** לאותו שהקדישה הקדש ראשון שהרי לו אחוזת הארץ: **ת"ל לאשר קנהו מאתו.** והרי לא נקנית מאתו אלא ע"י הקדש יצתה מידו אלא לכהן אחרת שממנו קנאה לוקח זה שהקדישה והיינו נמי דלעיל דמאחר שהקדישה ראשון שהיתה לו אחוזה ונגאלה אחר ויצתה לכהנים מו לא הדרא ליה אי לא פריק ליה: **ואילעזריך למיכפב לאשר קנהו.** לאשמועינן דאפילו הכי הקדש שדה אחוזה ולא נגאלה אחר ויצתה לכהנים ומכרה כהן ביובל שני והקדישה לוקח וגאלה אחר ויצתה לעניל נמי בהכי דהקדישה ונגאלה אחר ויצתה לכהנים והקדישה כהן תו לא מצי פריק לה לראשון להיות לפניו כשדה אחוזה הואיל דיצתה מהקדש ראשון לכהנים: **דהא לא הדרא ליה.** היכא דהקדישה כהן לא הדרא לשום אדם לעולם שהרי שדה אחוזה הואיל לגבי כהן דכתיב [ויקרא כז] לכהן תהיה אחוזתו וכי מקדיש לה כהן דין שדה אחוזה אית לה ולכשיגאלנה אחר מיד הקדש תצא ביובל ותתחלק לכל הכהנים אבל לכהן המקדישה לא תחזור אלא כחלק שאר אחיו ולהכך נמי לא הדרא לבעלים קמאי להיות לפניו כשדה אחוזה: **אבל** מכרה כהן והקדישה לוקח דהשתא שדה מקנה הוא וכי פריק לה איניש מיד הקדש ומטי יוזל לא נפקא לכהנים אלא הדרא אימא מיהדר למרה קמא שהקדישה תחלה שהרי לו אחוזת הארץ קמ"ל לאשר קנהו מאתו דהיינו לכהן שלקחה מקדש החמרון ממנו: **פיקוס בידייהו.** לעולם כשדה אחוזה ולא תיפוק ביובל לכהנים [10] כשדה מקנה כשאר אדם אחוזה מיד הקדש דהויא שדה מקנה לגביו ונפקא מיניה לכהנים ביובל: **מאי הוי עלה.** טעמא דרבי אליעזר מהיכא: **נגאלתו.** משמע כשתצא מיד הגואל אותה כדין [11] שדה אדם הקונה קרקע שיואלה ביובל בההוא קאמר דתיהוי לכהנים אבל ביאלתו לכהנים אבל ביאלתו לא משמע דאלתי לא אשמעינן קרא [12] הקדש יהא יוצא ביובל [13] (מכח בדק הבית): **איבעיא**

מקדישי בדק הבית ואין דנין קדשי בדק הבית מקדשי מזבח ורבי שמעון נמי נילף ממקדיש בית דנין דבר שמתנה לכהנים מדבר שמתנה לכהנים ואין דנין דבר שמתנה לכהנים מדבר שאינו מתנה לכהנים: רבי [6] אליעזר אומר לא נכנסין ולא נותנין [14] [וכו']: אמר רבה מ"ט דר"א אמר קרא [1] ואם לא יגאל את השדה לא יגאל עוד ואם מכר את השדה והיה השדה בצאתו ביובל אמר אביי [6] סבינא חריפא מפסקא קראי אלא אמר אביי טעמא דרבי [3] אליעזר כדתניא לא יגאל יכול לא תהא נגאלת שתהא לפניו כשדה מקנה ת"ל עוד לכמות שהיתה אינה נגאלת אבל נגאלת שתהא לפניו כשדה מקנה אימת אילימא ביובל ראשון אמאי אינה נגאלת שדה אחוזה נמי הויא אלא פשיטא ביובל שני ולמאן אילימא לרבי יהודה ור"ש לכהנים נפקא אלא לאו [3] ר' אליעזר ושמע מינה טעמא דר' [7] אליעזר מהכא ותסברא רבי יהודה ור"ש האי עוד מאי דרשי ביה אלא הכא במאי עסקינן בשדה שיצאה לכהנים והקדישה כהן ואתו בעלים למיפרקה ס"ד אמינא לא תיפרוק שתהא לפניו כשדה מקנה ת"ל עוד לכמות שהיתה אינה נגאלת אבל נגאלת שתהא לפניו כשדה מקנה והתניא [2] בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו יכול יחזור לגזבר שלקחו ממנו [8] תלמוד לומר לאשר לו אחוזת הארץ יאמר לאשר לו אחוזת הארץ מה תלמוד לומר לאשר קנהו מאתו שדה שיצאת לכהנים ומכרה כהן והקדישה לוקח וגאלה אחר יכול תחזור לבעלים הראשונים [9] ת"ל לאשר קנהו [6] ואיצטריך [3] לא יגאל ואיצטריכא למיכתב לאשר קנהו דאי כתב רחמנא לא יגאל דלא קא הדרה כלל אבל הכא דקא הדרה תיהדר למרה קמא כתב רחמנא לאשר קנהו ואי כתב רחמנא לאשר קנהו דלא קא יהבי בעלים דמי אבל הכא דקא יהבי דמי תיקום בידייהו כתב רחמנא לא יגאל ואי כתב רחמנא לא יגאל ולא כתב עוד הוה אמינא לא תיפרוק כלל כתב רחמנא עוד לכמות שהיתה אינה נגאלת אבל נגאלת שתהא לפניו כשדה מקנה מאי הוי עלה אמר רבא אמר קרא והיה השדה בצאתו ביובל בצאתו מיד אחר

איבעיא

מסתבר טפי בלא ג"ם ואמ"כ שואל מה טעם דר' שמעון אלמא דרבי יהודה מסתבר טפי ו"ל דאסכמן נמי כי האי גוונא בבא קמא (דף י:) גבי הכוהנ עשרה בני אדם בעשר מקלות דלמר משמע [3] כי יכה כל נפש עד שיכה כל נפש ולמר משמע כל דהו נפש וכ"ל דלפי מה דפירשתי ניחא דפשטיה דקרא משמע שיאלה להכהנים [10] ולא איצטריך גזירה שוה [5] לומר דיוקא דדמים [6] ולמר איצטריך גזירה שוה דיוקא בחנם: **מאי טעמא דרבי אליעזר.** וא"ת והלא פשטיה דקרא כרבי [6] אליעזר משמע ואם לא יגאל השדה הנעלים ואם מכר כלומר אלא שמכרו הגזבר לאיש אחר והיה בצאתו ביובל להכהנים אלמא אינו יוצא להכהנים כ"א בגמכר לאחר אבל לא בגאלו אחר ועדיין ביד הגזבר אז אינו יוצא להכהנים אלמא פשטיה דקרא כרבי אליעזר משמע ולפי מה שפירשתי דואם לא יגאל ואם מכר שני דרכים הם בזה ניחא דמשמע דבשני אלו יוצא להכהנים:

אילימא ביובל ראשון אמאי אינה נגאלת שדה אחוזה נמי הויא. תימה הוא ליה למימר אילימא ביובל ראשון הכמיב ואם גאל יגאל את השדה וקם לו ושמא היינו הא דקאמר וא"ת הא יש לאוקמא ביובל ראשון דגאלה ממנו שגאלה אחר מיד הגזבר וגאלה ממנו הנעלים דאז הדין [6] בו שהוא כשדה מקנה וחוזרת להכהנים ביובל כדתנן (לעיל דף כה.) גאלה אחר או אחד מן הקרובים וגאלה הוא יוצא מתחת ידו ביובל וי"ל דאין סברא דמיירי קרא [7] (בהני) בגאולה הבאה מיד אחר ליד הנעלים דלא מיירי קרא אלא בגאולה מיד גזבר שהרי אם גאלה אחר לא ימכרנה לנעלים אם יגלה (ומיהו) [ומש"ה] לא מיירי לא יגאל עוד כי אם בגאולה הבאה מיד הגזבר:

איבעיא

ומכרה כהן והקדישה לוקח וגאלה אחר יכול תחזור לבעלים הראשונים [8] ת"ל לאשר קנהו [6] ואיצטריך [3] לא יגאל ואיצטריכא למיכתב לאשר קנהו דאי כתב רחמנא לא יגאל דלא קא הדרה כלל אבל הכא דקא הדרה תיהדר למרה קמא כתב רחמנא לאשר קנהו ואי כתב רחמנא לאשר קנהו דלא קא יהבי בעלים דמי אבל הכא דקא יהבי דמי תיקום בידייהו כתב רחמנא לא יגאל ואי כתב רחמנא לא יגאל ולא כתב עוד הוה אמינא לא תיפרוק כלל כתב רחמנא עוד לכמות שהיתה אינה נגאלת אבל נגאלת שתהא לפניו כשדה מקנה מאי הוי עלה אמר רבא אמר קרא והיה השדה בצאתו ביובל בצאתו מיד אחר

איבעיא

תורה אור השלם

1. וְאִם לֹא יִגְאַל אֶת הַשָּׂדֶה וְאִם מָכֹר אֶת הַשָּׂדֶה לְאִישׁ אַחֵר לֹא יִגָּאֵל עוֹד:
ויקרא כז כ
2. בִּשְׁנַת הַיֹּבֵל יָשׁוּב הַשָּׂדֶה לַאֲשֶׁר קָנֶהוּ מֵאִתּוֹ לַאֲשֶׁר לוֹ אֲחֻזַּת הָאָרֶץ: ויקרא כז כד

הגהות הב"ח

(א) גמ' ר' אליעזר אומר לא נגמרין ולא נותנין מ"ט דרבי אליעזר אמר רבא אמר קרא ואם לא יגאל: (ב) שם מ"ל לאשר קנהו ואצטריך למיכתב לאשר קנהו ואצטריך למיכתב לא יגאל דאי כתב רחמנא: (ג) רש"י ד"ה שיאלתה לכהנים וכו' והקדישה כהן ביובל שני:

מוסף רש"י

הכהנים והלוים מקדישין לעולם. לפי שנאמר במקדיש שדה אחוזה ואם לא יגאל את השדה בעלים, ומכר גזבר את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד, אלא שיצאה לכהנים ביובל, הלוים נאלין לעולם (ר"ה כט.). **והקדישה ואחר כך מת אביו.** פע"ג דבשעת הקדש הוא שדה מקנה, הואיל ונלאה שמת אביו הוי שדה אחוזה, מגין שתהא לפניו כשדה אחוזה. ומפלית בתמניס שקלים ולא בשויס (לעיל יד.). **או:** שדה אחוזה אם הקדישה ולא נגאלה קודם ביובל ומכרה גזבר לאחר אינה נגאלת עוד וכשיגיע יוצאה ביובל מיד הלוקחה מן הגזבר ממתלקת לכהנים, שנאמר ואם לא יגאל את השדה וגו' והיה השדה בצאתו וגו', ושדה מקנה כשהקדישה ולא נגאלה ומכרה הגזבר כשיגיע יוצאה ביובל חוזרת לבעלים הראשונים שנאמר ובמכרה לגזבר, שנאמר בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו וגו', מגין לנוקח שדה מאביו והקדישה בחיי אביו בעודה בידו שדה מקנה, ואחר כך מת אביו ונעשית לו אחוזה, מגין שתהא לפניו כשדה אחוזה, אם לא נגאלה ומכרה הגזבר שיוצאה לכהנים ביובל (גיטין מח.). **אשר לא משדה אחוזתו.** קנין יפיון הוא (שם). **שדה שאינה ראויה.** בשעה שהקדישה לאיש לו שדה אחוזה לעולם (שם) יש לה דין שדה מקנה לפדות בשויס (לעיל יד.). **יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה.** וכל שכן מת אביו ואחר כך הקדישה דבשעת הקדש כבר היתה אחוזה (גיטין שם). ר' מאיר אומר. **:** אינה שדה אחוזה ומחזרת לו מממת אביו שמכרה לו וקרא כי אתא למת אביו ואחר כך הקדישה אתא (שם) שהיא שדה אחוזה בשעה שהקדישה, דאילו לא מת אביו היתה אחוזת ביובל לאביו, דכתיב בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו, ועתה כשמת אביו הרי היא לו שדה אחוזה, אבל הקדישה ואחר כך מת אביו א"ל לר"מ לרשב"ם ב"ב עב.). **ואחר כך הקדישה.** דבשעת הקדש הוא שדה אחוזה, אבל הקדישה ואחר כך מת אביו אינה אלא כשדה מקנה (לעיל יד.). **קנין פירות.** שהיתה קנויה לו מאביו בשעה שמת אביו, וקנין פירות הוא שהרי הוצאל נוהג, כקנין הגוף דמי. וכי מת אביו לא יירש מידי ולא הוא ליה אחוזה, אלכך מי לא דרבייה קרא לא הוי אחוזה דמיהו כשדה אחוזה, ואצטריך קרא למת אביו ואחר כך הקדישה (גיטין מח.). **לאו כקנין הגוף דמי.** וכי מת אביו יירש גופא אלכך מת אביו ואחר כך מי (שם). **בעלמא כו' כקנין הגוף דמי.** ומודו דמת אביו ואחר הקדישה לריכא קרא (שם).

מצוה [1] **אליעזר אמר רבה אמר קרא ואם לא יגאל אם השדה וגו'** [2] **והיה השדה בצאתו ביובל.** ורבי אליעזר מפרש ליה ודרים ליה הכי ואם לא יגאל לא יגאל עוד ואם מכר גזבר את השדה והיה השדה בצאתו ביובל לכהנים הא שמע מינה דאם לא מכר גזבר את השדה לא נפיק לכהנים: **סבינא חריפא מפסקא קראי.** הא לא כתיבי הכי אלא הכי כתיבי לא יגאל עוד והיה השדה בצאתו [3] לכהנים דמשמע דמשהגיע יובל לא מגאל עוד ומיפוק לכהנים אפי' לא מכרה גזבר: **יכול לא אפילו נגאלת.** לבעלים אפי' להיות לפניו כשדה מקנה כשאר אים אחר הגואלה מיד הקדש שיואלה מידו לכהנים ביובל: **לומר שהיפה.** להיות שדה אחוזה שלא תצא מידו ביובל אינה נגאלת לו: **לכהנים נפקא.** לרבי יהודה בדמים ולר"ש בחנם וסוף סוף בעליה לא יגאלנה שוב לגמרי: [4] **לאו רבי אליעזר היא.** דאמר [5] שני נמי בת גאולה היא אי לאו איפרקא ביובל ראשון: **ועמא דרבי אליעזר מהכא.** מדאיצטריך האי עוד לאשמועינן דנגאלת היא לו להיות לפניו כשדה מקנה ולא מיתוקם האי קרא אלא ביובל שני ש"מ ביובל שני עומדת היא ליגאל: **שיאפה לכהנים.** שהקדיש אדם שדה אחוזה ונגאלה אחר ויצאתה מידו לכהנים והקדישה (ג) [6] ביובל שני ואתו בעלים למיפרקה מיד גזבר: **סד"א לא תיפרוק.** כלל הואיל ולא נגאלה בהקדש ראשון כשהקדישה הוא [7]: **ת"ל עוד.** שתהא לפניו כשדה מקנה וכשיגיע יובל תצא מידו ותתחלק לכהנים: **והתניא.** בניחותא דדרשי הכי: **בשנת היובל ישוב השדה.** במקדיש שדה מקנה כתיב ונגאלה [8] לזה: **ת"ל לאשר לו אחוזת הארץ.** דהיינו בעלים ראשונים שמכרה לאותו שהקדישה [9]: **יכול תחזור לבעלים הראשונים.** לאותו שהקדישה הקדש ראשון שהרי לו אחוזת הארץ: **ת"ל לאשר קנהו מאתו.** והרי לא נקנית מאתו אלא ע"י הקדש יצתה מידו אלא לכהן אחרת שממנו קנאה לוקח זה שהקדישה והיינו נמי דלעיל דמאחר שהקדישה ראשון שהיתה לו אחוזה ונגאלה אחר ויצתה לכהנים מו לא הדרא ליה אי לא פריק ליה: **ואילעזריך למיכפב לאשר קנהו.** לאשמועינן דאפילו הכי הקדש שדה אחוזה ולא נגאלה אחר ויצתה לכהנים ומכרה כהן ביובל שני והקדישה לוקח וגאלה אחר ויצתה לעניל נמי בהכי דהקדישה ונגאלה אחר ויצתה לכהנים והקדישה כהן תו לא מצי פריק לה לראשון להיות לפניו כשדה אחוזה הואיל דיצתה מהקדש ראשון לכהנים: **דהא לא הדרא ליה.** היכא דהקדישה כהן לא הדרא לשום אדם לעולם שהרי שדה אחוזה הואיל לגבי כהן דכתיב [ויקרא כז] לכהן תהיה אחוזתו וכי מקדיש לה כהן דין שדה אחוזה אית לה ולכשיגאלנה אחר מיד הקדש תצא ביובל ותתחלק לכל הכהנים אבל לכהן המקדישה לא תחזור אלא כחלק שאר אחיו ולהכך נמי לא הדרא לבעלים קמאי להיות לפניו כשדה אחוזה: **אבל** מכרה כהן והקדישה לוקח דהשתא שדה מקנה הוא וכי פריק לה איניש מיד הקדש ומטי יוזל לא נפקא לכהנים אלא הדרא אימא מיהדר למרה קמא שהקדישה תחלה שהרי לו אחוזת הארץ קמ"ל לאשר קנהו מאתו דהיינו לכהן שלקחה מקדש החמרון ממנו: **פיקוס בידייהו.** לעולם כשדה אחוזה ולא תיפוק ביובל לכהנים [10] כשדה מקנה כשאר אדם אחוזה מיד הקדש דהויא שדה מקנה לגביו ונפקא מיניה לכהנים ביובל: **מאי הוי עלה.** טעמא דרבי אליעזר מהיכא: **נגאלתו.** משמע כשתצא מיד הגואל אותה כדין [11] שדה אדם הקונה קרקע שיואלה ביובל בההוא קאמר דתיהוי לכהנים אבל ביאלתו לכהנים אבל ביאלתו לא משמע דאלתי לא אשמעינן קרא [12] הקדש יהא יוצא ביובל [13] (מכח בדק הבית): **איבעיא**

שיטה מקובצת

אימת אילימא ביובל ראשון וכו'. מכאן קשה לגירסת רש"י שגרס במשנתינו גאלה אחר ואח"כ גאלה בעלים יוצאה מידו לכהנים, דא"כ ביובל ראשון נמי לא הויא שדה אחוזה אם גאלה אחר, הילכך נראה דגרסי' במתני' גאלה אחר או אחד מן הקרובים (ואחר כך גאלה בעלים) אינה יוצאה לכהנים ביובל וכן נמצא בספר הרגמ"ה (הראב"ק) ז"ל, ולהכי פריך מי ביובל ראשון אפי' מכרה הגזבר לאחר וגאלוה בעלים הויא לה שדה אחוזה ומפרשי' לקרא הכי ואם לא יגאל השדה ביובל הראשון ומכרה הגזבר לאיש אחר לא יגאל בתורת שדה אחוזה ביובל שני. תוס' ד"ה הרא"ש: **וש"מ מעמא דר' אליעזר מהכא.** כלומר מדאיצטריך עוד לומר דנגאלת להיות לפניו כשדה מקנה ולא כשדה אחוזה ולא מיתוקם אלא ביובל שני שמענון דביובל שני שייך ביה גאולה, וא"ת ברישא דבריתא כל כמה דלא ידע דרשה דעוד מאי קאמר יכול לא תהא נגאלת מה גאולה שייך כיון דאכתי לא ידע דאין כהנים נכנסים לתוכה, וי"ל דידע שפיר דרשא דעוד דשייך גאולה ביובל שני אלא שכן דרך התנא לסבב הדבר עד שיגמור הדרש שלו. הרא"ש ז"ל בתוספותיו: **אי לר' יהודה ולר"ש לכהנים נפקא.** וא"ת אמאי לא אמר דסבירא ליה דשל הקדש היה ביובל הראשון: **ותסברא** כדקא מתרצת בשלמא לר' אליעזר דאמר דשל הקדש הוא [ניתא] האי עוד דקאמרת אינה נגאלת כלומר דבר גאולה היא בנ' שקל דאכתי דהקדש הוא: **אלא לר' יהודה ור' שמעון דאמרי.** דכהנים היא **האי עוד מאי דרשי ביה** הא לאו [בת] גאולה היא כלל בנ' שקל אלא בשווייה אי הכי מאי קמ"ל האי עוד: **אלא הכא במאי עסקינן,** בריית **בשדה שיצאה לכהנים** כדסברי (ר"י ור"ש) דנפקא לכהנים ואח"כ הקדישה כהן (או כהן) אחד חלקו את הקדישו כולה בית אב דכיון דבאת ליד הקדש בת גאולה היא בנ' שקל כסף **ואתו בעלים למיפרקא** סד"א כיון דנפקא לה [כבר] לכהנים לא תיפוק לו ליד בעלים אפי' בתורת שדה מקנה **ת"ל עוד** לכמות שהיתה בתורת שדה אחוזה אינה נגאלת שתהא לבעלים **אבל נגאלת שתהא לפניו כשדה מקנה** וחזרות לכהנים ביובל ואכתי לא שמעינן טעמא דר' אליעזר: **בשנת היובל ישוב השדה.** האי בשדה מקנה כתיב לאשר קנהו מאתו יכול אפי' לגזבר שלקחו ממנו שאם היה לו שדה מקנה והקדישה וחזר ולקחה מן הגזבר וכשהגיע היובל יכול ישוב השדה לגזבר שלקחה מנו דקרינן ביה לאשר קנהו מאתו ת"ל לאשר לו אחוזת הארץ [מכולהכי דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו ולא לגזבר: **יאמר לאשר לו אחוזת הארץ**]. ולא היה צריך לאשר קנהו [**מה ת"ל לאשר קנהו**] לשדה שיצאת לכהנים ומכרה כהן והקדישה לוקח וגאלה אחר ולא גאלה לוקח והרי הא יוצאה מיד זה שגאלה וחזרות ביובל הואיל ויש כאן חזרה כל כך שבאת ליד שלישי **יכול תחזור לבעלים הראשונים** ת"ל **לאשר קנהו.** כלומר ליד הכהן שמכרה חזרות ולא לבעלים וחיינו סיוע דחזרות לכהנים: **ואיצטריך למכתב לא יגאל.** ולאשר קנהו מאתו למילף מתרוויהו דלכהנים הדרא ולא לבעלים דאי אלא יגאל לחודיה הוה אמינא מ"ט לא הדרא כלל שכן יצאת מרשות בעלים וחזרות לכהנים ואין כאן חזרות כל כך ועוד דלא כתיב בההוא קרא ישוב אבל הכא דקא הדרא דכתיב ביה ישוב השדה ועוד שיש כאן חזרות הרבה שבאת ליד שלישי הואיל והדרא דכתיב ישוב אימא תיהדר לבעלים להכי כתיב לאשר קנהו לכהן שמכרה: **ואי כתיב לאשר קנהו.** [לחודיה] וכדתרצינן דמכרה כהן והקדישה לוקח וגאלה אחר משום הכי לא הדרא לבעלים **דלא קא יהבי בעלים דמי** לגזבר אלא גאלה אחר **אבל הכא** בהאי לא יגאל עוד דאמרן לעיל דהקדישה כהן ואתו בעלים למיפרקיה **דקא יהבי בעלים** [**דמי**] **אימא תיקום ברשותייהו כתב רחמנא לא יגאל.** דלא תהדר לבעלים: **מאי הוי עלה.** דאכתי לא ידענינן טעמא דר' אלעזר [דאמר לעיל אין הכהנים נכנסים עד שיגאלנה אחר]: **אמר רבא דאמר קרא והיה השדה בצאתו ביובל.** דהוה יכול למימר נקחת כיון שהיא לחלוטין ביד הכהנים. תוס' הרא"ש ז"ל: **הב"ע בשדה שיצאת לכהנים.** כגון שדה אחוזה שהקדישה בעלים וגאלה אחר לפני הויובל שיוצאה לכהנים ביובל ובא הכהן אשר הגיע לו אותו שדה והקדישה והיינו ביובל שני ואתו בעלים למיפרקה דסד"א דאי לא כתיב כו' אם לא יגאל דלא תיפרוק שתהא לפניו אפילו כשדה מקנה ת"ל עוד לכמות שהיתה אינה נגאלת אבל נגאלת שתהא כשדה מקנה פ' ותחזור לכהנים ביובל ושתהא קאי והיה השדה בצאתו ביובל אשני דרכים דמיירי בהו קרא בין אומם יגאל אח' השדה בין אומם מכר את השדה לאיש אחר דלעולם קרא בשני עניינים איירי כדפ' לעיל וא"ר לר"א נמי פירושא דקרא הכי הוא ולעולם תיבעי לך מאי טעמא דר"א ומסיק מאי הוי עלה פ' מ"ט דר"א אמר רבא אמר קרא כו' פי' בצאתו משמע שיוצא מיד אחר שגאלה מיד הגזבר אבל כל זמן שהוא ביד הגזבר לא יצא ביובל. תוס' טוך:

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ל מהל' ערכין הלכה כו:
כג ב מיי' פ"ו מהלכות ערכין הלכה ז ועיי' בל"מ:

שינויי נוסחאות

א) רבי אליעזר אומר (ש"מ), **ב)** דר' אליעזר כדתניא (ש"מ), **ג)** אלא לאו לר' אליעזר (ש"מ), **ד)** וש"מ טעמא דר' אליעזר מהכא, **ה)** [ש"מ], **ו)** אליעזריך למכתב לאשר קנהו ואצטריך למכתב לא יגאל דאי (ש"מ), **ז)** דרבי אליעזר (וכן להלן) (ש"מ), **ח)** וגו' אם מכר את השדה וגו' והיה כו' ור' אליעזר מסרס ליה (ש"מ), **ט)** בגאלתו ביובל לכהנים (ש"מ), **י)** מה"ד אלא לא יגאל (ש"מ), **יא)** דאמר ביובל שני נמי (ש"מ), **יב)** והקדישה כהן ביובל (ש"מ), **יג)** וגזבר מכרה, **יד)** וגאלה אחד מיד גזבר ההקדש בשויה כשיגיע היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו [הס"ד ומה"ד:] יכול לאשר קנהו זה מאתו דהיינו גזבר שמכרה לזה [הס"ד] (ש"מ), **טו)** שהקדישה סתם מכר אינה אלא עד היובל [הס"ד ומה"ד:] וגאלה אחר מיד הקדש יכול כשהיא חוזרת ביובל תחזור כמו שדה מקנה ותחזור לבעלים (ש"מ), **טז)** להכהנים הס"ד [צ"ק], **יז)** כדין שום אדם (ש"מ), ונתן נמן ממקן מיכא שדה, **יח)** קנא דהקדש יפא (ש"מ), **יט)** ל"ק ממ"ז ועי' יעב"ץ, **כ)** לכהנים ולמר אליעזריך (ש"מ), **כא)** ל"ל אלא למר רש"ק, **כב)** ולדר"ש (צ"ק), **כג)** נדפיס"ל אלעזר, **כד)** כן שהוא (צ"ק), **כה)** בהאי גאולה (צ"ק),

רבינו גרשום

שדה אחוזה וכבשי עצרת הוו מתנה לכהנים דבתרוייהו כתיב לכהן יהיה ולא במקדיש בית: **[רבי אליעזר אומר לא נכנסין ולא נותנין דמים להקדש אלא נקראת כו'.]** מ"ט **דרבי אליעזר אמר קרא אם לא יגאל את השדה.** עד שנת היובל **לא יגאל עוד** לבעלים אלא הרי היא של הקדש ולא נכנסין ולא נותנין דמים אבל **אם מכר את השדה** גזבר לאחר היובל לאחר את"כ **והיה השדה בצאתו** ביובל לכהן תהיה: **[אמר אביי] סבינא חריפא מפסקא קראי.** כלומר דהאי לא יגאל משוי ליה נמי אלפני פניו אאם לא יגאל ודאי והיה השדה משוי ליה נמי אלפני פניו אואם מכר וכי מי חתכם והפסקיה: **אלא אמר אביי טעמא דרבי אליעזר כדתניא לא יגאל יכול לא תהא נגאלת.** לאחר היובל **שתהא לפניו** לגואלה אפי' [בתורת] **שדה מקנה** שתהא שלו עד היובל וביובל תחזור לתקדש: **ת"ל עוד.** כלומר מאחר שיצאה ביובל עוד לא תהא נגאלת שתהא דינה עוד כמו שהיתה כשדה אחוזה שתחזור לבעלה [שוב] ביובל **אבל נגאלת** לו בתורת שדה מקנה שתהא שלו עד שנת היובל וביובל תחזור לתקדש משום דכיון דהגיע יובל ולא נגאלה קנאה הקדש כי חוזר זה ונגאלה מהקדש הוי כלוקח. וכתיב והיה השדה בצאתו ביובל להכהן תהיה אחוזתו בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו היינו הקדש. וקא דייק **איתא** דאמר הקדש.

---

[1] [ב"מ קיח: מנחות עד.], [2] [סנהדרין עח.],

מסורת הש"ס

[3] [ב"ק קיא: מנחות עד.], [4] [סנהדרין עח.],

מוסף רש"י

הכהנים והלוים מקדישין לעולם. לפי שנאמר במקדיש שדה אחוזה ואם לא יגאל את השדה בעלים, ומכר גזבר את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד, אלא שיצאה לכהנים ביובל, הלוים נאלין לעולם (ר"ה כט.). **והקדישה ואחר כך מת אביו.** פע"ג דבשעת הקדש הוא שדה מקנה, הואיל ונלאה שמת אביו הוי שדה אחוזה, מגין שתהא לפניו כשדה אחוזה. ומפלית בתמניס שקלים ולא בשויס (לעיל יד.). **או:** שדה אחוזה אם הקדישה ולא נגאלה קודם ביובל ומכרה גזבר לאחר אינה נגאלת עוד וכשיגיע יוצאה ביובל מיד הלוקחה מן הגזבר ממתלקת לכהנים, שנאמר ואם לא יגאל את השדה וגו' והיה השדה בצאתו וגו', ושדה מקנה כשהקדישה ולא נגאלה ומכרה הגזבר כשיגיע יוצאה ביובל חוזרת לבעלים הראשונים שנאמר ובמכרה לגזבר, שנאמר בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו וגו', מגין לנוקח שדה מאביו והקדישה בחיי אביו בעודה בידו שדה מקנה, ואחר כך מת אביו ונעשית לו אחוזה, מגין שתהא לפניו כשדה אחוזה, אם לא נגאלה ומכרה הגזבר שיוצאה לכהנים ביובל (גיטין מח.). **אשר לא משדה אחוזתו.** קנין יפיון הוא (שם). **שדה שאינה ראויה.** בשעה שהקדישה לאיש לו שדה אחוזה לעולם (שם) יש לה דין שדה מקנה לפדות בשויס (לעיל יד.). **יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה.** וכל שכן מת אביו ואחר כך הקדישה דבשעת הקדש כבר היתה אחוזה (גיטין שם). ר' מאיר אומר. **:** אינה שדה אחוזה ומחזרת לו מממת אביו שמכרה לו וקרא כי אתא למת אביו ואחר כך הקדישה אתא (שם) שהיא שדה אחוזה בשעה שהקדישה, דאילו לא מת אביו היתה אחוזת ביובל לאביו, דכתיב בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו, ועתה כשמת אביו הרי היא לו שדה אחוזה, אבל הקדישה ואחר כך מת אביו א"ל לר"מ לרשב"ם ב"ב עב.). **ואחר כך הקדישה.** דבשעת הקדש הוא שדה אחוזה, אבל הקדישה ואחר כך מת אביו אינה אלא כשדה מקנה (לעיל יד.). **קנין פירות.** שהיתה קנויה לו מאביו בשעה שמת אביו, וקנין פירות הוא שהרי הוצאל נוהג, כקנין הגוף דמי. וכי מת אביו לא יירש מידי ולא הוא ליה אחוזה, אלכך מי לא דרבייה קרא לא הוי אחוזה דמיהו כשדה אחוזה, ואצטריך קרא למת אביו ואחר כך הקדישה (גיטין מח.). **לאו כקנין הגוף דמי.** וכי מת אביו יירש גופא אלכך מת אביו ואחר כך מי (שם). **בעלמא כו' כקנין הגוף דמי.** ומודו דמת אביו ואחר הקדישה לריכא קרא (שם).

תוספות

לר' אלעזר קאמר דסבירא ליה דשל הקדש היה ביובל הראשון: **ותסברא** כדקא מתרצת בשלמא לר' אלעזר דאמר דשל הקדש הוא [ניתא] האי עוד דקאמרת אינה נגאלת כלומר דבר גאולה היא בנ' שקל דאכתי דהקדש הוא: **אלא לר' יהודה ור' שמעון דאמרי.** דכהנים היא **האי עוד מאי דרשי ביה** הא לאו [בת] גאולה היא כלל בנ' שקל אלא בשווייה אי הכי מאי קמ"ל האי עוד: **אלא הכא במאי עסקינן,** בריית **בשדה שיצאה לכהנים** כדסברי (ר"י ור"ש) דנפקא לכהנים ואח"כ הקדישה כהן (או כהן) אחד חלקו את הקדישו כולה בית אב דכיון דבאת ליד הקדש בת גאולה היא בנ' שקל כסף **ואתו בעלים למיפרקא** סד"א כיון דנפקא לה [כבר] לכהנים לא תיפוק לו ליד בעלים אפי' בתורת שדה מקנה **ת"ל עוד** לכמות שהיתה בתורת שדה אחוזה אינה נגאלת שתהא לבעלים **אבל נגאלת שתהא לפניו כשדה מקנה** וחזרות לכהנים ביובל ואכתי לא שמעינן טעמא דר' אליעזר: **בשנת היובל ישוב השדה.** האי בשדה מקנה כתיב לאשר קנהו מאתו יכול אפי' לגזבר שלקחו ממנו שאם היה לו שדה מקנה והקדישה וחזר ולקחה מן הגזבר וכשהגיע היובל יכול ישוב השדה לגזבר שלקחה מנו דקרינן ביה לאשר קנהו מאתו ת"ל לאשר לו אחוזת הארץ [מכולהכי דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו ולא לגזבר: **יאמר לאשר לו אחוזת הארץ**]. ולא היה צריך לאשר קנהו [**מה ת"ל לאשר קנהו**] לשדה שיצאת לכהנים ומכרה כהן והקדישה לוקח וגאלה אחר ולא גאלה לוקח והרי הא יוצאה מיד זה שגאלה וחזרות ביובל הואיל ויש כאן חזרה כל כך שבאת ליד שלישי **יכול תחזור לבעלים הראשונים** ת"ל **לאשר קנהו.** כלומר ליד הכהן שמכרה חזרות ולא לבעלים וחיינו סיוע דחזרות לכהנים: **ואיצטריך למכתב לא יגאל.** ולאשר קנהו מאתו למילף מתרוויהו דלכהנים הדרא ולא לבעלים דאי אלא יגאל לחודיה הוה אמינא מ"ט לא הדרא כלל שכן יצאת מרשות בעלים וחזרות לכהנים ואין כאן חזרות כל כ